

UDREA ROTARU

**A UNSPREZECEA
PORUNCĂ**

roman



INTEGRAL

Partea întâia

Un alt trecut

Autobuzul 38 înainta cu greu, în rând cu automobilele ce păreau mult mai grăbite, dovadă claxoanele care din când în când se războiau demonstrativ, fără să schimbe evident nimic în așteptarea iritată din trafic. Deși abia aștepta să ajungă acasă, Robert profita ca de obicei de pauza asta prelungită provocată de traficul din oraș ca să-și pună ordine în gânduri, să se rupă de problemele anoste de la serviciu, duse inevitabil dincolo de ușa biroului și să-și pregătească restul zilei. Lucra ca analist la Comisia Europeană, se ocupa de mentenanța rețelei informatice. Jobul lui, deși în domeniul de care era pasionat, nu-i aducea nici un fel de satisfacție, era total nestimulativ, iar evenimentele erau rare și lipsite de importanță, un deștept de la un terminal apăsa din eroare pe o tastă și se bloca, un bug în soft, sau momentele de supraîncărcare a rețelei, în special pe sfârșit de lună... Nici nu era foarte bine plătit, oricât se spunea că la Comisie sunt salarii dumnezeiești. Însă avea mult timp liber, față de alte slujbe din IT, unde doar se știa când începe programul de lucru. Se obișnuise deja și accepta situația pentru că, spunea, îi convenea ca diferența de salariu față de companiile de IT să-i fie plătită în timp liber.

Care timp liber și-l ocupa acasă de regulă tot în fața laptop-ului, în mica lui garsonieră de pe Armand Campenhoutstraat. Asta după necesarele demersuri gospodărești, cumpărături, făcut mâncare, spălat,

călcat, aspirat. Oricum, salariul era suficient ca să-i permită o viață normală și chiar să-i rămână și de economii, cu care din când în când își făcea upgrade-urile necesare.

Robert nu era un tip neapărat sociabil. Avea desigur conturi pe rețelele de socializare, se lipise de diferite grupuri de la care primea tot felul de informații și noutăți, filmulețe și poze care îl ajutau să se simtă oarecum integrat. El nu posta prea des, nici nu prea avea ce, pentru că în viața lui nu existau evenimente remarcabile, sau cel puțin așa credea el. Nici nu simțea nevoia să-și exprime o poziție față de întâmplările din jur, așa cum făceau ceilalți, se mulțumea să dea like-uri, atunci când era cazul.

Și cam atât. A, da, mai ieșea din când în când cu colegii la o bere, sub diferite pretexte. Locul obișnuit era o braserie de lângă birourile din Rue Belliard, 28 ale Directoratului General de Servicii Informatică, iar aniversările speciale se întâmplau de regulă în subsolul de la Delirium Cafe de lângă Grand Place, pentru că acolo se întâlneau studenții și uneori mai apăreau și fete. Robert se chinua de regulă cu o singură bere lungită pe o seară întregă, în vreme ce băieții ceilalți abia după a doua halbă începeau să devină sinceri și în consecință zgomotoși – *in vino veritas* – în care „vino” se traducea în Belgia prin „bere”. Evident, participa la discuții, în special pe subiectele dragi lui, informatică și călătorii, nu avea însă opinii în materie de sport sau politică, unde se pricepe oricine și evita discuțiile despre femei, bineînțeles din cauză că aici chiar nu avea experiență. Iar literatura sau istoria, alte preocupări ale sale de timp liber, n-au fost niciodată un subiect al discuțiilor de la bere. Engleza lui era una corectă, se descurca deja suficient în franceză după trei ani de când se stabilise în Bruxelles și se lăuda că înțelege câteva fraze și în flamandă. Cu alte cuvinte, se putea considera o persoană „integrată”.

Astăzi era însă o zi specială. Dimineață primise un mesaj de la VrTravel că parametrizarea pentru călătoria solicitată era finalizată și că poate accesa platforma pe baza codului [UgZ7eo[d2K?. Robert era extrem de încântat, călătoria asta era una cu totul deosebită, nu

numai pentru că va vizita Bucureștiul, orașul său natal, dar urma să-l viziteze în acea zi de luni, 10 septembrie 2001, traseul urmând să-l aducă exact la ora 7:24, cu 20 ani în urmă, în fața blocului în care locuise.

Călătoria în trecut fusese o solicitare neintenționată, nici nu știa că băieții aștia de la VrTravel pot oferi asemenea tipuri de voiajuri. Pur și simplu, a greșit anul în fereastra de Planificare, voia într-adevăr să călătorească în București în 10 septembrie dimineața (viza o călătorie aniversară, era tot luni și își luase liber pentru asta), dar degetele au tastat din eroare anul 2001 și au apăsat reflex „enter”. Întârzierea neobișnuită de câteva secunde a confirmării și mai ales răspunsul în sine i-au atras atenția asupra norocoasei erori: „Putem asigura călătoria în parametri solicitați. Veți primi un mesaj indicând finalizarea setărilor și codul de acces.” De regulă, primea instantaneu confirmarea iar mesajul repeta solicitarea: locația călătoriei, data și ora planificate de călător. Plus notificarea debitării contului.

Parcurse în ritm alert drumul de la stația de autobuz Vleurgat de pe Avenue Luise și până acasă, trecând și pe la Pepete & Ronron ca să-și umple o casoleță cu bucăți de pui și cartofi la cuptor (ca de obicei, nu avea nimic în frigider). Sigur că era emoționat, deși între timp înțelesese că logica aplicației era acum mai simplă, nu mai erau necesare drone online, cum probabil se întâmpla în călătoriile virtuale obișnuite, ca să-l insereze într-o realitate din alt loc. Călătoria în trecut presupunea probabil o intensă cercetare arhivistică și probabil crearea unei realități pur artificiale, eventual augmentată cu personaje „aduse” în poveste pentru impresie artistică. Surprinzător că mesajul nu a venit și cu un preț, incursiunea de azi ar trebui să fie totuși mai ieftină.

Ajuns acasă, se descălță în grabă și își porni echipamentul, înghițind aproape fără să mestece conținutul casoletei. O gură de apă și casca VR pe cap, controller-ul pornit, gata.

— Buna seara, Robert. *Ça va bien?* Vocea lui Jane, roboțica aplicației (optase pentru o voce feminină fără un motiv anume).

- *Ça va... Ăă... Nu am primit în mesaj valoarea călătoriei...*
- *Călătoria este un experiment. Nu se aplică tarif.*
- *Wow! Mulțumesc!*

Start. Pe ecranul căștii VR apăru imaginea blocului păraginit din Alea Secuilor 49, în care se născuse și-n care trăise până la momentul acela. Admiră încă o dată grija celor de la VrTravel pentru detalii: asfaltul ud în urma ploii care tocmai se oprise, strada umbrită de crengile copacilor care dădeau mereu impresia unei alei dintr-un parc, locul de joacă de lângă bloc, amenajat de un administrator gospodar ajutat de vecini, cu balansoarul în care se dădea cu ceilalți băieți din bloc, leagănul din lemn și mica groapă de nisip unde își pierdeau jucăriile copiii de creșă. Mașinile înghesuite în mica parcare din fața blocului sau lăsate cât mai aproape de gardul de sârmă ce străjuia micul trotuar al străzii. Câțiva oameni în mișcare, iar la scara blocului, un grup de patru copii plănuiindu-și următoarea aventură printre copaci. Manevră controllerul și înaintă cu emoție spre ei.

Se recunosc uluit pe sine așa cum era la 10 ani. Personajul, evident augmentat, era îmbrăcat cu o cămășuță înflorată, pantalonii scurți de joacă și purta adidașii fără ciorapi, obicei pe care Robert încă îl mai avea. De unde Dumnezeu au luat ăștia informațiile ca să-l recreeze cu atâta acuratețe? Îi recunosc dintr-o privire și pe ceilalți, uite-l pe Lucian, care la acea vreme purta atributul de „best friend”, cu el împărțea jucăriile și sandvițul la școală și tot el era adversarul din FIFA 2001 (meciul lor favorit era Real Madrid vs. Ajax Amsterdam – Lucian era mereu Realul). Uite-l și pe Rață de la etajul 9, cu fratele lui, Varză – nu-și aminti numele lor reale). Lucian stătea la etajul 6 iar el, Robert, la etajul 2. Ridică privirea și identifică ferestrele apartamentului, cu perdelele mereu trase din cauza soarelui care le lumina tot timpul zilei. O secundă, pătrunse cu ochii minții dincolo de perdele, în livingul în care obiectul cel mai de preț pentru el era televizorul cu ecran mare, în care se vedeau nemaipomenit de clar jucătorii din game-ul de fotbal. În rest, mobilierul obișnuit al apartamentelor de bloc, canapeaua extensibilă și

biblioteca plină de cărțile cu care tata se mândrea atât. Cu coada ochiului observă zugrăveala scorojită de pe zidurile blocului, construit în anii '70 și lăsat așa de proprietarii care nu-și permiteau niciunul să bage bani în refacerea fațadelor.

Se opri, cam la cinci metri depărtare. Vocile copiilor din grup nu erau totuși clare, aici Robert acceptă concesiia, nici măcar el nu-și amintea ce vorbea cu ceilalți în acel moment. Ușa blocului se deschise și Robert îi recunoscuse stupefiat pe părinții lui care tocmai plecau spre magazin. Galant, tatăl îi făcuse loc mamei să iasă prima iar mama l-a mângâiat pe creștet și i-a spus câteva vorbe. Apoi au trecut amândoi pe alee spre mașina parcată pe trotuarul de vizavi. Robert îi văzu emoționat venind spre el atât de aproape, avu gestul să se ferească, mama era ușor fardată, cum o vedea mereu că face înaintea să iasă din casă, iar tata ca de obicei cu obrazul proaspăt ras, la insistențele mamei care nu voia să-l vadă lumea neîngrijit. Se întoarse după ei cu o durere enormă care aproape îl sufoca, îi văzu depărtându-se, în față mama și tata în urma ei, amândoi luminați din spate de soarele ce se reflecta în asfaltul ud. Puse pauză și închise ochii în cască, sufocat de amintirea aceluia moment.

Într-adevăr, își amintea că mama ieșise prima pe ușa blocului și chiar îl mângâiasse pe cap, Robbie, noi am plecat, vezi că ai micul dejun în bucătărie, să nu stai prea mult nemâncat. Ei se duceau ca în fiecare dimineață la magazinul pe care-l țineau la Piața Sudului, mica lor afacere de familie care i-a ajutat să treacă peste momentele ce au urmat falimentului fabricii în care au lucrat amândoi ca ingineri, locul unde de fapt s-au cunoscut cu mai mult de 10 ani în urmă. Robert a dat din cap jenat de alintul mamei în fața băieților, da, mamă, și și-a văzut grăbit de discuția cu ceilalți. Nu-și amintea ca tata să-i fi spus ceva, nici nu s-a uitat după ei. Undeva în colțul urechii a auzit, în toiul discuției cu băieții, motorul de camion puternic ambalat, iar zgomotul frânelor a venit ca din neant, urmat de o bufnitură care l-a îngrozit, fără să înțeleagă pe moment de ce. S-au repezit toți patru spre camionul oprit în dreptul aleii ce dădea în

stradă, Robert cu inima cât o gămălie. Părinții săi zăceau zece metri mai încolo pe stradă, aruncați de lovitură camionului condus cu o viteză prea mare de un șofer imprudent și grăbit.

A reluat de multe ori apoi în memorie momentele acelea, secundă cu secundă: dacă s-ar fi oprit din discuția cu băieții și ar fi ținut-o pe mama de vorbă, măcar câteva clipe, măcar să treacă acel camion grăbit...? dar dacă acel camion n-ar fi trecut pe strada lor prea îngustă? dar dacă n-ar fi plouat?

— Robert? (vocea lui Jane din cască).

— Da?

— Vrei să includem și scena accidentului părinților tăi?

— Nu!

— *Warning*: există riscul denaturării ulterioare a realismului călătoriei. *Are you sure?* (avertismentul apăru titrat și în cască).

— *Yes* (apasă concomitent și pe butonul de start; în cască se titră: „saving...”).

Mama și tata își reluară deplasarea pe alee până dispărură printre mașini. Robert se luă după ei spre stradă, îi căută cu privirea, nu mai erau. Nici Dacia lor albastră nu era (dacă fusese într-adevăr, adineaori nu l-a interesat). Nici urmă de camion, nici urmă de accident. Robert cel de 10 ani și ceilalți copii discutau în continuare concentrați pe subiectul lor.

Exit. Și acum ce urmează?

Ca de obicei în cască:

— Durata călătoriei: 11 minute și 46 de secunde. Dorești să planifici o altă călătorie? Y/N.

Selectă N. În plus față de până acum:

— Dorești să planifici continuarea acestei călătorii? Y/N.

Aproape reflex selectă Y.

— Te rog să-mi comunici locul și data. Dorești să-ți transmit estimările noastre ținând cont de noii parametri?

Robert rămase o vreme fără reacție: aplicația asta poate construi într-adevăr scenarii de evoluție sau sunt doar scheme de marketing?

La ce estimări s-or fi referind? Poate să-i refacă traseele din viață în contextul în care părinții săi ar fi trăit? După accident a fost luat de o mătușă, soră a tatei, a fost norocos că s-a găsit o rudă, altfel ar fi ajuns la orfelinat. Nu au fost oameni răi dar a simțit mereu că nu și-au dorit copii iar venirea lui în viața lor a fost mai degrabă o obligație... Nu avea ce le reproșa în afară de lipsa afecțiunii. Poate de-asta a și ajuns așa de singuratec...

— Robert?

— Da. Te rog transmite-mi estimările. Voi intra după aceea cu data și locația.

— În regulă. *Au revoir*, Robert.

După moartea părinților săi, viața lui Robert s-a schimbat cu totul. El în primul rând s-a schimbat. Din copilul fără griji, care nu știa decât școală și joacă și care își respira cu nesaț zilele cu ochii ațintiți în prezent ca și cum nimic altceva n-ar fi existat, s-a trezit brusc aruncat într-un univers nesigur și fără căldură, lipsit de protecția tatălui și de atenția mamei. Lumea lui liniștită a dispărut brusc iar el a căzut dintr-o dată într-o viață gri, fără prezent și fără viitor, în care nu exista nici un reper de care să se agațe și în care nimic nu mai conta. În primele zile de după accident a fost luat de cei de la Protecția copilului și dus la un centru de plasament, lăsat pe un pat într-o cameră cu alte cinci paturi, acoperite și ele cu alți copii speriați și muți. L-au plimbat apoi pe la un psiholog care a încercat să-i estompeze imaginea părinților săi întinși pe asfalt. L-au dus într-o sală de mese unde alți copii i-au arătat cum se stă la rând pentru farfuria de ciorbă, de unde se ia pâinea și desertul (o gogoasă tare, fără zahăr) și cum să-i evite pe copiii mari și răi. După aceea a fost dus într-o altă sală, în care cică erau jucării și un televizor pus pe Cartoon Network. Apoi, adus înapoi în camera cu paturi mute și lăsat să-și doarmă frica imensă ce-i invadase sufletul în momentul accidentului.

După câteva zile, au apărut mătușa Lucreția și unchiul Ștefan care l-au luat în brațe, l-au mângâiat și i-au spus că-l iau ei de acolo.

După alte câteva zile (procedurile birocratice, i-au spus mai târziu), chiar au venit să-l ia și l-au dus la ei acasă, în Titan. Însă deja i se întipărise pe suflet umbra singurătății, deja frica și nesiguranța prinseseră rădăcini, deja decretase în mintea lui de copil că nu va mai ieși niciodată din lumea aceea cenușie și rece în care-l adusese dispariția părinților săi. A devenit un băiat cuminte și fără inițiative, conștient de lipsa iubirii din casa tutorilor și în același timp recunoscător față de ei că l-au scos din întunericul Centrului de plasament. Mai târziu a aflat că nici unul dintre bunici n-a dorit să-l ia în îngrijire, de asta s-a implicat mătușa Lucreția, care era sora mai mare a mamei. Un motiv în plus să se simtă stingher, chiar rușinat, deși știa undeva în adâncul sufletului că nu a greșit cu nimic. A făcut fără tragere de inimă tot ce trebuia făcut ca să nu deranjeze și ca să crească mai repede, închis în spatele monitorului din camera lui, unde regăsise o fărâmă din viața de dinainte. Chiar dacă acum juca FIFA de unul singur. Singur, mereu singur. La școală își făcea datoria și nu refuza grupurile de colegi din pauze, însă nu a mers niciodată mai departe, preferând mereu drumul direct spre casă. Băieții din blocul mătușii Lucreția l-au chemat de câteva ori la un meci de fotbal în parcare și chiar s-a dus, dar nici aici nu s-a pus de o prietenie. Binînțeles că atunci când a fost să-și aleagă viitorul, s-a îndreptat către informatică, așa a găsit și primul job, chiar înainte să termine facultatea. După absolvire, s-a angajat la o bancă unde a prins experiența de administrator de rețea, iar după doi ani anunțul de pe net al Comisiei europene i-a picat ca o mănășă.

Două zile mai târziu, primi mesajul cu link-ul din aplicație unde putea să găsească estimările. Își consumă ziua de lucru în grabă, la cinci fix se repezi spre ieșire, chestie pe care n-o făcea de obicei și apoi glonț spre casă, noroc cu autobuzul care a picat la țanc.

După prima incursiune în trecut a rămas cu multe întrebări, a căror simplă formulare genera alte întrebări. Logica lui de informatician a concluzionat că cei de la VrTravel i-au accesat datele din desktop, acolo depozitase fotografiile digitalizate din perioada copilăriei.

Le-a scanat când le-a găsit, scotocind prin sertarele apartamentului din Aleea Secuilor, pe care mătușa Lucreția nu-l vânduse, cu toate greutățile financiare din vremurile acelea, a zis că e casa lui, el va decide cândva dacă o păstrează sau nu (s-a mutat în apartament după facultate și l-a vândut în pregătirea plecării la Bruxelles, jumătate din bani i-a lăsat mătușii, ca o compensare). Detaliile din desktop erau însă plasate în directoare nestructurate, îi era clar că cei de la VrTravel folosesc programe de inteligență artificială capabile să caute, să identifice și mai ales să selecteze informațiile. Își dăduse deja acordul pentru accesarea de către aplicație a datelor din computer, însă nu se gândise că vor pătrunde atât de profund în intimitatea hardurilor sale. Astea toate însemnau procese inteligente, ceea ce conducea la concluzia unei echipe extrem de performante cu specialități diverse, capabilă să furnizeze într-un timp foarte scurt (au trecut mai puțin de 2 săptămâni de la „comanda” inițială) cele 11 minute și 46 de secunde cât a durat călătoria. Cel puțin, fiindcă pregătiseră cu siguranță o călătorie mai lungă, el a fost cel care a oprit. Plus varianta în care el ar fi acceptat continuarea reală...

Pe urmă, capacitatea de reconstrucție grafică a personajelor și realizarea cinematicii, iar astea erau lucruri despre care mai auzise, erau parte a aplicațiilor din rețelele neurale digitale utilizate în procesele de *deep learning* pentru inteligența artificială. Era uimitoare însă capacitatea de extrapolare și anticipare, ca și disponibilitatea pentru detalii, care presupunea eforturi imense cel puțin din perspectiva procesului de investigație. Deja experimentase, în călătoriile virtuale 3D 360° furnizate de aplicație, această impresie de realism dată de atenția pentru detalii a VrTravel. Era convins că impresia asta de realism se va accentua odată cu upgrade-urile de device-uri (deja strângea bani pentru o casă nouă cu rezoluție mai bună).

Toate astea presupuneau o imensă capacitate de procesare alocată exclusiv călătoriei sale. Pe de o parte, intrau în discuție resursele de care dispunea VrTravel pentru a satisface comenzile tuturor clienților,

cu un anume grad de simultaneitate. Citise pe un site de *news* că aplicația ar avea circa 500 de mii de utilizatori la nivel global. O călătorie virtuală dura de regulă în jur de 30 de minute și, dacă fiecare din cei cinci sute de mii de clienți călătorea virtual o dată pe lună, cum făcea el, asta ar însemna 16-17 mii de călători pe zi, rezultând teoretic minim 350 de călătorii concomitente (ținând cont și de fusul orar – aici era de discutat repartitia utilizatorilor pe zone geografice). Oricum, era necesar un efort colosal de procesare. Ne-maivorbind de pregătirea călătoriilor, care dura în mod normal două săptămâni – câte o echipă de cel puțin 3 oameni alocată fiecărei călătorii și, probabil de purtătorii de camere din fiecare locație – alternativ, ar fi trebuit ca VrTravel să dispună de drone minuscule capabile să zboare la înălțimea unui om fără a fi detectate de cei din jur. Mai ales că aplicația permitea opțiunea *live*, hai s-o iau la stânga, aș vrea să văd monumentul Cutare, vreau să o iau pe strada asta etc. Robert aprecia că în spatele aplicațiilor de călătorii trebuia să stea un efort investițional extrem de ridicat. Prețul plătit pentru fiecare călătorie – în jurul sumei de 250 de euro – nu acoperea în mod clar eforturile. Evident, o mare parte din imaginile furnizate utilizatorilor erau preluate și folosite și cu alte ocazii, însă nici economia asta nu părea să acopere costurile.

Cu atât mai ciudată i se părea decizia celor de la VrTravel de a nu-l taxa pentru călătoria sa în trecut, chiar și în condițiile în care ideea lui deschidea o cale pentru un serviciu nou de furnizat clienților – o oportunitate de business.

Toate astea îl duceau pe Robert la gândul că mai era ceva în spatele VrTravel, niște interese dispuse să compenseze pierderile presupuse ale aplicației. Bănuia implicarea unei entități de informații, deși la înregistrarea în aplicație i se garantase că datele sale personale urmau a fi folosite exclusiv pentru călătoriile ordonate de el și nimeni altcineva nu avea acces la ele. Da, știa că ăsta e un

bla-bla, obișnuitul *disclaimer*¹ furnizat pentru respectarea formală a legii.

Cu toate astea, călătoriile furnizate de VrTravel îl atrăgeau în continuare ca un magnet, devenise într-un fel dependent de ele și, în consecință, era dispus să accepte eventualele penetrări ale dreptului său la intimitate – se ascundea și el ca mulți alții în spatele concesiei că pe cine poate interesa viața mea privată, care oricum nu prea e viață... Înainte de VrTravel, nu știa despre sine că-i place să călătorească, drumul de la București la Bruxelles a fost o revoluție și, din perspectiva asta, a preferat mereu confortul camerei sale, nu-l interesa nici măcar să iasă din oraș. Deși se uita cu predilecție la programele de televiziune specializate în călătorii – refuza știrile și nici filmele și nici măcar sportul nu-l atrăgeau. În schimb, s-a îndrăgostit de călătoriile virtuale, armonizau perfect preferința sa pentru solitudine cu plăcerea de a vedea locuri noi și oameni me-tonimizați. Sigur, opțiunile lui pentru călătoriile virtuale nu coincideau cu ale celorlalți 500.000 de utilizatori. Aplicația recunoștea că este un surogat al călătoriilor reale, chiar recomanda drumuri efective către destinațiile respective. Se definea astfel ca o aplicație-ghid, care însă a devenit furnizor de servicii de călătorii virtuale ca urmare a cererii din ce în ce mai crescute, oamenii nu aveau timp destul, perioada de concediu nu era suficientă și pe urmă, călătoriile virtuale erau mai ieftine și mai confortabile.

Acasă se duse direct la desktop și deschise aplicația ca să citească mesajul venit de la VrTravel. Nu era ce se aștepta, sau mai degrabă nu era ce spera, adică o descriere a traseului său în viață fără intervenția aceluia accident nenorocit. Erau în schimb tabele diagnostic despre el și despre oamenii din viața sa la acea vreme. Evaluări de potențial sub o formă scurtă și dezamăgitor de seacă, Robert înțelese imediat că cei de la VrTravel nu făceau literatură, au pus datele într-o matrice și i-au transmis rezultatul:

¹ Declinare a răspunderii (lb. engleză).